

Valja po pošti:
za celo leto naprej .. K 50.—
za en mesec .. " 4.50
za hemotijo celoletno .. " 55.—
za ostale inozemstvo .. " 60.—

V Ljubljani na dom:
za celo leto naprej .. K 40.—
za en mesec .. " 4.—
v prvi preloži izdaje .. 3.50

Sobotna izdaja:
za celo leto .. K 10.—
za hemotijo celoletno .. " 12.—
za ostale inozemstvo .. " 15.—

SLOVENEK

Inserati:
Enostolpna petstvarica (30 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)
za enkrat .. po 50 v
za dva- in večkrat .. " 45
pri večjih naročitih primerih popust po dogovoru.
Ob sobotah dvojni tarifi.

Poslano:
Enostolpna petstvarica K 1.—
lahaja vsak dan izveniški nedelje in praznike, ob 3. uri pop.
Redna letna priloga vseni red.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 50.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun poštne hranilnice avstrijske št. 24.707, ograke 26.511, bon.-hero. št. 7583. — Upraviškega telefona št. 50.

Nova orientacija kranjskega deželnega odbora.

Pred nami leži uradno poročilo o večerajni seji deželnega odbora. Dolgo je ključeval deželni odbor kranjski razvoj dogodkov, ki so se vršili tekom zadnjega leta, toda silna teža današnjih dogodkov, ki rušijo pod sabo sto- in stoletne stavbe, ne ozirajoč se na stare, okamenle tradicije, je do dna pretresla tudi našo najvišjo deželno institucijo ter izpodnesla zadnjo desko, na katero se je še opirala večina deželnega odbora. Česar se je deželni odbor dolgo branil storiti, to je izvršil večeraj. Izjavil se je soglasno za naš narodni program, začrtan ne v majniški deklaraciji — ta je stopila v ozadje — temveč v manifestu Narodnega Veča. In drugo, kar je storil, je to, da je izvajal posledice iz svoje politične osamlosti. Večina deželnega odbora mora reprezentirati večinsko stranko v deželi. Sedanji predstavitelj pa so že davno izgubili zaupanje večinske stranke, za seboj so imeli le maloštevilne pristaje, zato niso imeli več v deželnem odboru prave opore. Deželni glavar je odložil najvažnejše referate, namestnik dež. glavarja msgr. dr. Lampe je odstopil in deželni odbor se ne čuti več kompetentnega izvrševati katerekoli politične posele, temveč se smatra le kot nekaj prehodnega urad, ki nima nobene politične barve, temveč samo nalogo čuvati in upravljati deželno premoženje, dokler ga ne izroči novi legitimni oblasti.

Dasi vsi vemo, da se je preobrat v deželnem dvorcu izvršil predvsem pod težo sedanjega političnega položaja, vendar ta labudji spev deželnega odbora kranjskega registriramo z velikim zadovoljstvom in zadoščenjem. Zadnji dokaz, da je bila takrat, ko smo ob velikih težavah, toda z močno roko in z železno doslednostjo preuredili ustroj S. L. S. ter jo tudi de facto prilagodili demokratičnemu naziranju današnjega časa, naša kalkulacija z ozirom na mišljenje našega ljudstva pa tudi z ozirom na svetovni položaj prava in nepogrešena, popolnoma napačna pa kalkulacija deželnega odbora in njegovih somišljenikov. In kakor je danes šel voz časa neusmiljeno čez stare tradicije deželnega odbora ter ga zdrobil, tako bi šel danes voz časa čez celo našo stranko ter jo zdrobil. In danes moramo z velikim zadoščenjem ugotoviti: s svojim doslednim nastopom pred letom dni smo rešili S. L. S. in, kar je glavno, mišljenje našega ljudstva. Dali pa smo s tem tudi narodnim težnjam slovenskega naroda tako velik poudarek, da danes nihče ne more iti preko njih.

LISTEK.

P. Stanislav Škrabec.

Tako pomembni in zgodovinski dogodki šumijo nad nami, da smo skoraj preslišali zvon, ki je zvonil v slovo skromnemu redovniku in svetovnemu učenjaku z goriške Kostonjvice, beguncu in gostu bele Ljubljane in prijaznega frančiškanskega samostana — prvemu in največjemu slovenistu — patru Stanislavu Škrabcu. P. Stanislav Škrabec je skoraj edini starejši slavist, ki je pisal z nekaj izjemami vse svoje spise v slovenskem jeziku. o svoji učenjski velikosti pa je vreden vrstnik evropskih kapacitet: Kopitarja, Miklošiča, Štreklja in Oblaka. Jagić in ruski slavisti so mu bili prijatelji in so cenili njegove spise. Ni užil tistih odlik, ki so si jih priborili vsi ti možje, on sam in oni so računali z njegovo stanovsko preprostostjo in z veliko velikim učenjakom lastno osebno skromnostjo, ali častili so ga kot gostje njegovi in kot tovariši, ko so mu pošiljali v zameno za »Cvetje« spominske izvide svojih del in uporabljali zase njegove jezikovne pridobitve. Da ni živel brez nasprotnikov, kdo bi se čudil. Posegel je tolikrat v najbolj pereča in preporna poglavja slovenske slovnice in pra-

Danes bi bilo to prepozno, kakor je prepozno za predstavitelje večine deželnega odbora. Potrebno je, da to pribijemo, pri tem pa nimamo nobenih maščevalnih misli v svojem srcu.

Polovičarsko pa bi bilo, ko bi ostali na pol pota, samo pri konsekvencah deželnega odbora. Če je deželni odbor spoznal svojo zmoto, naj jo lojalno spoznajo tudi dosedanji somišljeniki deželnega odbora. Med obema strujama, ki sta se pred leti pojavili v našem taboru, danes ni več faktične razlike. V kulturnem oziru smo bili itak vedno istih misli, v narodnem oziru smo si danes tudi čisto na jasnem, glede taktike pa tudi danes, ko priznava dr. Šusteršič Narodno Veče kot našo vrhovno politično instanco, ne more biti bistvenih razlik. Pač pa je na drugi strani neobhodna potreba današnjega časa, da smo vsi, ki smo istega kulturnega prepričanja, kot en mož. Zakaj stvari, za katere bo šlo v najbližji prihodnosti, so največje važnosti in predalekosežnega pomena.

Pri tem pa moramo že sedaj izjaviti: Kakor bi nam bilo ljubo, da smo vsi eno, ravnotako pa je jasno, da s tistimi, ki so bili odgovorni činitelji in voditelji v nasprotni struji, ne moremo imeti nič skupnega. Zakaj nihče ne more od nas zahtevati, da bi se pristevali S. L. S. oni, ki so odgovorni za vse dosedanje politične in gospodarske grehe dr. Šusteršičeve frakcije. Preveč so se zajedle te krivice v dušo našega naroda, da bi jih mogel pozabiti.

Iz seje deželnega odbora kranjskega v Ljubljani

dne 22. oktobra 1918.

Predsednik: deželni glavar dr. Ivan Šusteršič, prisedniki deželni odborniki: msgr. dr. Evgen Lampe, dr. Vladislav Pegan, dr. Karel Triller in dr. Ivan Zajec.

Deželni glavar odpravi sejo, konstatuje sklepčnost in izjavi:

Velecenjeni gospodje!

Odkar sem zadnjikrat imel čast predsedovati seji deželnega odbora, so se odigrali veliki, zgodovinski dogodki, ki so popolnoma novo situacijo ustvarili.

S to situacijo mora računati tudi kranjski deželni odbor in iz nje izvajati vse realno-politične posledice.

Deželni odbor je politična korporacija, ker je izšel iz političnih volitev.

V današnji situaciji pa, ki je prehodnega značaja, ne more izvršiti nobenega političnega čina več, izvzemši enega samega: da pozdravi proglas Narodnega veča SHS. z dne 19. oktobra 1918 izražajoč na-

do, da se v 12. uri doseže sporazum med narodom in našim vladarjem. Prvo je naša narodna, drugo naša dinastična dolžnost.

V ostalem pa se ima deželni odbor odselej smatrati le še kot neke vrste negotiorum gestor. Opravljati ima tekoče posle strogo objektivno, brez vsake politične barve, varovati v svojem ustavnem delokrogu interese dežele in vsega njenega prebivalstva, hraniti deželno imetje in vse pripraviti, da izroči svoje posle v doglednem času novi legitimni oblasti. V poslednjem oziru je povdariti, da v kolikor pride v poštev naša dežela, prevideva novo državno oblast, odnosno novo državno življenje ne le naš narodni program, ki je bil prvotno izražen v deklaraciji z dne 30. maja 1917 in je sedaj začrtan v proglasu Narodnega veča, temveč tudi manifest našega vladarja z dne 17. t. m. Nahajamo se tedaj z označnim svojim postopanjem v popolnem soglasju z merodajnimi ustavnimi in narodnimi faktorji.

Moji formalni predlogi se glase:

I.

Deželni odbor kranjske vojvodine pozdravlja proglas Narodnega veča SHS. z dne 19. oktobra 1918, se mu imenom slovenske dežele v celoti pridružuje in sledeč pozivu proglasa, stopa v »nerazdružljivo narodno kolo, kateremu je pred očmi samo veliki ideal narodnega ujedinjenja, svobode in neodvisnosti«.

II.

Deželni odbor se odslej ne smatra več kompetentnim izvrševati katerekoli politične posele, temveč hoče le opravljati in izvrševati strogo stvarno tekoče posle v okviru svojega ustavnega delokroga, varovati deželno imetje in pripraviti izročitev svojih agend bodoči legitimni državni oblasti.

Od deželnega glavarja stavljeni formalni predlogi se sprejmo s o g l a s n o.

Deželni glavar potem naznanja, da je msgr. dr. Lampe odložil namestništvo deželnega glavarja, in sicer: izvajajoč posledice iz novega političnega položaja pa tudi radi svojega rahlega zdravja.

Deželni glavar imenuje na to svojim namestnikom dež. odbornika dr. Karel Trillerja, ki izjavi, da s tem ne sprejme nobene odgovornosti za dosedanje sklepe in ukrepe, ki so se izvršili proti njegovemu glasu ali brez njegove vednosti. Deželni glavar izjavi, da je to samoočebno umevno.

Deželni glavar na to, glede na novi položaj, porazdeli na novo referate.

O novi razdelitvi referatov in drugih podrobnostih seje se izda poseben komunik.

Zadnji dnevi avstrijskega državnega zbora.

Seja 22. oktobra.

Predsednik se je s toplimi besedami spominjal umrlega posl. Grafingerja. — Nato so prečitali dopis ministrskega predsednika, da je dal zunanji minister z noto 19. t. m. pobudo, naj bi parlament ustanovil odsek, ki bi bil s pooblaščenji, ki poidejo na mirovna pogajanja, v stalni zvezi. (Medklci pri Čehih in socialnih demokratih.) Odsek bi izvrševal analogne funkcije kakor glavni odsek nemškega državnega zbora. Ministrski predsednik proš za obvestilo, ali je poslanska zbornica pripravljena izvoliti tak odsek. Za ta slučaj bi priporočal izvolitev 26članskega odseka, ki naj bi se potem izpopolnil s primeranim številom gosposkozborničnih članov.

Predsednik je izjavil, da mora prepustiti strankam, da morebiti stavijo predlog za volitve takega odseka.

Ministrski predsednik baron pl. Hussarek

je izjavil: Menim, da morem zaenkrat o Wilsonovem odgovoru reči, da nam ne daje povoda, da bi započeto izmenjavo misli smatrali kot pretrgano. Nasprotno bomo po skrbni presoji momentov, ki jih vsebuje odgovor, svojo mirovno akcijo nadaljevali in sestavili odgovor. — O cesarjevem manifestu je rekel med drugim: Velika in nova je vsebina tega slovenskega programa. Vendar ni v njem ničesar, kar bi pomenjalo prelom z dosedanjim razvojem. Načela, na katera smo se postavili, niso zanešana vanj kot nekaj tujega, marveč jih vidimo polagoma prodirati v naši zgodovini. Vsaka faza te zgodovine je pripravljala etapa za njih uresničenje. Jasno je, da cesarjev manifest ne more vsebovati konstitutivnega manifesta samega, ki bi oživilo-ril posamezne države. Zakonita kontinuiteta marveč zahteva, da se nova uredba izvrši postavnim potom. Do uresničenja političnih misli vodita dve poti: pot sile in pot sporazuma. Pri nas se bo pač komaj kdo našel, ki bi se na poprišču nove uredbe naših notranjih razmer hotel izjaviti za nasilno maksimo. Vse sili na to, da se ustvari organizacija, ki bo v načelnih in interesnih nasprotstvih, katera bi se utegnila pokazati med raznimi državami, zjamčila zanesljivo, mirno poravnavo. Tej misli v okviru naših notranjih odnosov pač ne smemo odreči veljave. Za našo novo ureditev nam torej ostane samo pot poravnave, v kateri se bodo narodi sporazumeli o obmejitvi njihovih političnih pravic in ureditvi njihovih medsebojnih odnosov.

Zato se morajo nemudoma začeti pogovori od naroda do naroda. (Posl. Zenker: To bi bili morali preje storiti!) V teh pogovorih naj narodi svobodno določijo pravice posameznih držav za svobodni narodni in kulturni razvoj, kakor tudi tiste zadeve, katerih skupnost zahteva zgodovinska in gospodarska potreba. Delo narodnih svetov bo vlada čim odločneje podpirala; zlasti bo našla hvaležno vlogo posredovalca in poravnalca v pogajanjih med raznimi narodi.

Dokler se ne ustvarijo nove uredbe, bodo morale dosedanje ostati v veljavi, da ne nastane vakuum. Domovini se mora prihraniti, da bi šla iz enega reda v drugega skozi kaos. Trdi in resni čas zahteva, da ostane delovanje uprave brezpogojno zanesljivo. V najlastnejšem interesu vseh avstrijskih narodov je, da v prehodni dobi z razumevanjem in poštvalnostjo podpirajo dosedanje ustanove. Govornik opozarja dalje na ogromne naloge, ki jih bo zahteval prehod iz vojnega v mirovno gospodarstvo. Zašli bi v katastrofo, ako bi nad političnimi vprašanji te naloge zane-marili. — O prebrani pravi govornik, da se ob vrnitvi vojakov s fronte nikakor ne bo izboljšala. Vrednost denarja je tako padla, ker se ni pravočasno skrbelo za zdravno fundiranje in pokritje vojnih stroškov. Nujno potrebno je, da se državi v njenem finančnem položaju odločno odpomre. Brez tega bomo morda mogli osnovati posamezne narodne države, ki bi pa bile bolj grob preteklosti nego zibel bodočnosti. Marsikaj se je v oblikih stare Avstrije

vopisa, ugotovil je vselej svoj prav tako odločno, da je moral vznemiriti samoljubno in vase zaljubljeno kritiko površno diletantskih »strokovnjakov«, dedičev obživele slovničarske obrti v dobi »Novice«. Tako doma, v tujini pa je bil avtoritativen mentor v vseh točkah slovenistike. Danes stoji, da je bil Škrabec poleg Štreklja najboljši poznavalec slov. historične slovnice in za Valjavcem prvi slovenski akcentolog. Bogastvo njegovih del bo odkrila zbirka njegovih zbranih spisov v knjigah »Leonove družbe«, njegove pridobitve je v šoli in narodu praktično porabil Škrabčev prijatelj in slovničar dr. A. Breznik v svoji »Slovenski slovnici«. Smer in način znanstvenega pisateljavanja si je ustvaril Škrabec sam in samostojno. Skromno je uporabljal ceneni prostor platnic v »Cvetju« za neprisiljene esejske slovniške spise. Zdal je razpravljaj o pravopisu, zdaj o metriki, zdaj o jeziku slov. novitete, zdaj o kritiki svojih spisov. Obširno je pisal o »glasu in naglasu našega književnega jezika«, o izgovarjavi slov. sred. l-a. Kuriozno rariteto je zamislil v sestavkih o svoji fonetični stenografiji in svojem esperantu — »evlalijski«. Vsebinsko knjig ni ocenjeval, a zato slovnično tem bolj strokovno. Pisal je v svojem pravopisu, dosleden sebi: v jeziku, ki ga je vedel pravega, v obliki, ki jo je

neovržno dokazal. O priliki abstinenčnih gorečnikov je posegel z Mahničevim odločnostjo in debato in užil za svoj mirni in trezni prav preziranje abstinentov in velikih nevednežev in slavisc: »prevzela ga je slava njegovih (Škrabčevih) jezikoslovnih igrac«. Ali ga je to bolelo, ne vem. Zdi se mi, da ne preveč, ker je bil dovolj skromen pa tudi dovolj šegav in Hostniki in Lamurski i. dr. so mu bili utrdili kožo in osebnost, ki se čudovito zrcali v ostrem nasprotju z drugimi znanstveniki iz vseh njegovih spisov. Morda mu je bilo v veliko zadoščenje, ko se je poslavljaj in videl, da mladi in stari slov. slavisti upoštevajo njegove osebne note in da so izumrli ljudje, ki so mu oporekali, ljudje svojih osebnih not, častitljive korifeje, ki bodo ostale ovekovene v njegovih kritikah in obrambah. Ljubezniva, učenjska samostojna osebnost je umrla v Škrabcu. Morda je velika njegova korespondenca. Pravočasno naj se zbere črtice iz njegovega tihega življenja. Njegovo posmrtno življenje v nebesih je stolček ob sv. Hieronimu i. dr. Njegov prostor na zemlji bo vseučiliška in seminarska knjižnica. In prostore slovenskega vseučilišča v Ljubljani bo krasilo njegovo mramorno oprsje, njegovo ime pa bodo citirali slovenisti in slavisti od Moskve do Pariza in od Varšave do Sredca in še dali.

Dr. I. Pregečki.

preživelo, nerazrušljivo pa ostane njeno bistvo, njeno zgodovinsko poslanstvo, njen visoki cilj, da daje v njegovi združenosti narodom možnost za krepak življenjski razvoj.

Posl. L. O. d. g. m. a. n. n. je izjavil, da bi bila vsaka vlada dolžna, opozoriti krono, da je danes vprašanje, ali bodo narodi sploh še pripravljeni stopiti v kako skupnost. — Nemški narod najodločneje ugovarja mnenju ogrske vlade o samoodločbeni pravici. Ta pravica mora tudi za madjarski narod veljati samo v tistem obsegu, kakor za vse druge narode t. j. v obsegu naselbinskega ozemlja madjarskega naroda. Nemci so pripravljeni, da se pogajajo z zastopniki ogrskega naroda, ne dovolijo pa, da bi govoril v imenu naroda kak politik, ki nima nikogar za seboj. Ni res, da bi bila nasilna vlada, ki se je izvrševala v tej državi, nemška. Kot narod z narodom se bomo mogli veliko boljše pogovoriti med seboj, nego če bi stal med nami stari posredovalec: avstrijska vlada. (Živahno odobravanje in ploskanje pri nemških nacionalcih.)

Posl. Renner naglašja, da pri pogajanjih med Ukrajinci in Rumuni v Bukovini nemški interesi v Črnovicah ne smejo priti pod kolo.

Posl. U. d. r. ž. a. l. izjavlja, da se moti, kdor misli, da bo na Češkem prišlo do nemirov. Pač pa se bo ustanovila samostojna, suverena, češkoslovaška država, brez ozira na spletke visokega češk. plemstva.

S tem je bil predmet izčrpan. Prihodnja seja v petek z nadaljevanjem današnjega dnevnega reda in poročilom justičnega ministra o izpremembi kazensko-pravdnega reda.

Hrvatska enodušno v Jugoslaviji.

Zagreb, 23. okt. 1918.

Včeraj dopoldne ob 10. uri se je vršila na vseučilišču skupščina akademike omladine, ki je navdušeno pozdravila Narodno Veče in izjavila, da mu je v vsakem oziru na razpolago. Nato so jugoslovanski akademiki prvič razvili zastavo Jugoslavije: na modrem polju leži trikot, v njem pa trije lipovi listi kot simbol troimenega naroda.

Pred gledališčem se je zbralo pod slovenskimi, hrvatskimi in srbskimi zastavami nad 50.000 manifestantov. Navzoči so bili tudi člani Narodnega Veča. Ljudstvo je navdušeno klicalo Jugoslaviji, Trumbiću, Wilsonu, osvoboditelju naroda itd. Lep vtis je napravil prihod več sto srbskih ujetnikov, ki so se udeležili manifestacij. Pred gledališčem je prvi pozdravil manifestante neki akademik, nato vodja soc. demokratov Bukšek. Dr. Pavelić je pozdravil navzoče v imenu Narodnega Veča in jih pozval, naj se NV. v vsem pokore. Nadalje je govoril še Korač, poslanec Radić, ki je poudarjal, da je Wilson premagal silnega Viljema, in dr. Angjelinović.

Pevajoč je nato šla silna množica po zagrebških ulicah, klicala dr. Korošcu, Jugoslovanskemu klubu, svobodi, Jugoslaviji itd. Ta sprevod po mestu je bil nekaj krasnega. Spredaj so nosili zastavonoše zastave troimenega naroda, nato so šli člani Narodnega Veča, zastopniki dijaštva in delavstva, vsi politiki, zagrebški podžupan, za temi pa manifestanti. Vse ulice so bile polne ljudstva, da je manifestante burno pozdravljalo in jih obsipavalo s cvetjem.

Točno ob 12. uri je prišlo okoli 60 tisoč manifestantov na Markov trg pred hrvatski sabor. Na balkonu sabora je bil zbran osrednji odbor Narodnega Veča, pred saborom pa je stal kordon hrvatskih častnikov.

Prvi je pozdravil manifestante podpredsednik »Narodnega Veča« posl. Pribečević, ki je poudarjal boj troimenega naroda za narodno svobodo in samostojnost in se spominjal boja Čeho-Slovakov in Poljakov, s katerimi smo združeni na življenje in smrt.

Burno pozdravljen je govoril za njim glavni urednik »Slovenca« dr. Izidor Cankar. Rekel je, da prinaša pozdrave iz bele Ljubljane, da čutimo Slovenci vsi eno in da smo združeni v skupnem boju, kakor bomo v bodoče, za vedno.

Za njim je govoril dr. Drinković, ki je povedal, da so se srbski vojaki borili in se bore za našo svobodo,

Govorila sta še posl. Spiničić in dr. Novak. Nato je Bukšek pozval manifestante, naj se razidejo in gredo zopet na delo. Manifestanti so se razšli.

Hrvatski ban pl. Mihalović je izdal oklic na ljudstvo, v katerem pravi: Veliki sedanjí dogodki so dali povod za manifestacije. On to razume, toda manifestacije naj se vrše v dostojnih mejah, ker časi so resni. Javni red in mir naj se ne motita. osebna varnost naj bo vsakemu

Interpelacije.

V današnji seji je vložil posl. Benkovič interpelacijo o političnem pregledanju trboveljskih rudniških nastavljenec. Posl. dr. Korošec in Stanek sta interpelirala glede premestitve Jugoslovancov in Čeho-Slovakov ter poljskih regimentov v njih domovino, glede odpoklica avstrijskih-ogrskih divizij z zapadne fronte, glede premestitve bolnih vojakov po bolnišnicah v njih domovino, glede ustavitve vseh novih vpoklicev, glede razpusta delavskih stotnij in končno glede abolicije proti mornarjem v Kotoru.

Za mornarje v Kotoru.

Dunaj, 23. oktobra. Posl. dr. Korošec in tovariši so vložili včeraj interpelacijo na ministrskega predsednika in domobranskega ministra zaradi anulacije kazenskega postopanja proti mornarjem v Kotoru, proti katerim postopanje še ni bilo ustavljeno. Pri sestavi milostnega akta cesarja so izvršili sestavitelji tega akta nekaj nepravilnega, ker so vplivali na obsodbe poljskega sodišča. Onih 31 mornarjev, ki so bili izvzeti od milostnega akta, se označujejo v tem dokumentu kot glavni krivci. Od vojaških sodnikov je komaj pričakovati, da se ne bodo pridružili tej sodbi. Zdi se torej s stališča pravičnosti potrebno, da sledi še druga beseda milosti. Vlada, ki se je izrekla proti pomiloščenju, kakor je to povedal domobranski minister, je dala cesarju slab nasvet. Vprašajo, ali je vlada pripravljena predlagati kroni pomiloščenje še pod obtožbo stoječih 31 mornarjev v Kotoru.

Mirovno gibanje.

Avstrijsko-Ogrska Wilsonu odgovori.
Dunaj, 22. Avstrijsko-ogrsko vlada namerava hitro odgovoriti na Wilsonovo noto posebno še zato, ker Wilson ni odgovoril na vprašanje, pod katerimi pogoji so mogoča mirovna pogajanja.

Wilson bo Nemčiji precej odgovoril.

Genf, 22. »Times« ozve iz New Yorka: Senatski odsek so sklicali na sejo v torek jutraj, ker se pričakuje odgovor Nemčije. V tej seji namerava Lansing naznaniti Wilsonov odgovor na novo noto Nemčije.

Lord Lansdowne pričakuje uradni odgovor.

Basel, 22. V »Daily News« izjavlja lord Lansdowne, da se kmalu prično uradni mirovni pogajanja.

Mirovni pogoji entente.

Budimpešta, 22. »Az Est« poroča iz Stockholma: Mirovni pogoji entente so: 1. Izpraznitev Metz in Straßburga. 2. Odstop Helgolanda in Kiela. 3. Izročitev vseh podmornikov in vse nemške trgovinske mornarice. Brez izpolnitve teh pogojev ni mogoče skleniti premirja.

London, 22. (K. u.) Reuter piše: Nemška nota sodi, da je zahteval Wilson le izpraznitev sedenih ozemelj in Nemci še vedno tako mislijo. To pa ne odgovarja položaju in se mora ta točka popolnoma pojasniti. Take svobode na morju, kakršno si predstavljajo Nemci, Velika Britanija sploh ne more sprejeti. Pojasniti se morajo še tudi druga mornariška vprašanja. Tudi o odškodnini in obnovitvi se še ni govorilo.

Salandrovi mirovni pogoji Avstriji-Ogrski.

Berlin, 21. oktobra. V »Giornale d'Italia« izjavlja bivši ministrski predsednik Salandra: Avstrija mora precej odstopiti Italiji Pulj, Kotor, Trident in Franzensfeste.

Gerard proti cesarju Viljemu.

Curich, 21. oktobra. »Nouvelle Correspondence« sporoča iz New Yorka: Bivši ameriški veleposlanik v Berlinu Gerard je imel govor, v katerem je poudarjal: Amerika ne more sesti k pogajalni mizi skupno z morilci, ki potaplajo na visokem morju žene in otroke, obstreljujejo mesta, potaplajo bolniške ladje in kruto postopajo z ujetniki. Ameriški vojaki in mornarji in ameriško ljudstvo more pritrditi le takemu miru, ki ga bodo v Berlinu diktirali takrat, ko bo moral cesar Viljem iz svoje spalnice gledati, kako plapolna na dvorišču dvora prapor zvezd.

Princ Hohenlohe napoveduje nove izredne dogodke v Nemčiji.

Haag, 22. oktobra. Znani pacifist princ Aleksander Hohenlohe je pisal 15. t. m. dopisniku lista »Neederland« pismo, v katerem pravi, da se motijo tisti, ki dvomijo na iskrenosti preobrata v Nemčiji. Preobrat je velevažen in sega vedno globlje in se je že nekaj časa pripravljalo. Vojaški režim neizprosne cenzure je zabil, da se že ni prej pojavil. Kakor hitro je vsled dogodkov na vzhodnem bojišču izgubil vojaški režim svoj prestiž in se je država vzbudila iz svoje toposti, se je podrli liki hiša iz kart stari režim in ga je definitivno konec. Take temeljite preosnove se ne izvedejo v nekaterih urah. Vsak dan prinese nekaj novega in prišli bodo še izredni dogodki. (Besedo »izredni« je princ v pismu trikrat podčrtal.) Če se v inozemstvu čudijo, da so se spremembe tako nenadoma izvedle, se mora pomisliti, da je časopisje podpirano od velenemskih vojni industrijcev s svojim kričanjem prekričalo vso Nemčijo.

Angleži o manifestu cesarja Karla.

Rotterdam, 19. Angleški listi izjavljajo skoraj soglasno, da je izšel manifest av-

strijskega cesarja prepozno. »Times« navajajo želje Poljakov, Čehov, Jugoslovancov, Rumunov in Italijanov ter pišejo, da se te želje ne skladajo z nadaljnjim obstojem monarhije Habsburžanov.

Bern, 18. »Morningpost« je objavila serijo člankov, s katerimi dokazuje, da avstrijskega-ogrškega vprašanja ni mogoče federativno rešiti. List zahteva, naj se monarhija razdruži in prideli nemško prebivalstvo novim državnim tvorbam. Češkoslovaška država bo imela nad 2 milijona Nemcev in mora obsegati Češko, Moravsko, in severno Ogrsko. Gospodarski vidiki zahtevajo, da doseže češko-slovaška država Donavo pri Požunu in da meji z novo Poljsko, ker se ji tako zagotovi prihod k Črnemu morju in tudi k Baltičnemu morju. Nova Poljska mora obsegati Galicijo, Prusko-Poljsko, Šlezijo in del Vzhodne Pruske z Gdanskim. Velika Romunija dobi Transilvanijo in Besarabijo. Ustvariti bi tako tri države, ki bi štele 12, 24 in 16 milijonov prebivalcev ter bi tvorile učinkovito protitež proti Nemčiji. Četrta nova tvorba: Jugoslavija, naj brzda Ogrsko.

Wilson in bodoča Avstrija.

Genf, 22. Pariški listi trde, da bo Wilson pri mirovnih pogajanjih gledal na to, da bo vsaka bodoča avstrijsko-ogrsko država dovolj močna, da bo mogla kljubovati morebitnemu napadu Nemčije in bo s tem smislu odgovoril na nemško noto.

Ententa proti ustanovitvi nemške Avstrije.

Berlin, 21. oktobra. »B. T.« javlja iz Genfa: Wilsonova nota Avstriji je popolnoma odklonilna. Na Dunaju mora uničiti zadnje iluzije, da se rešijo po kompromisu z Wilsonovimi načeli. — »Echo de Paris« piše: Zavezniki morajo v vseh okolištinah zabraniti, da se pridruži nemška Avstrija nemški državi. Interese zaveznikov zahteva, da podpirajo vsak način strnjenja avstrijskih Nemcev s Čehi in Poljaki.

Nova ententna akcija proti Avstriji-Ogrski.

Dunaj, 23. oktobra. Glasom london-skih vesti pripravlja ententa veliko akcijo proti Turčiji in Avstro-Ogrski. Te nove ententne akcije se bo udeležilo tudi zelo številno japonsko brodogradništvo.

Posebna pogajanja z Ogrsko.

Budimpešta, 29. »Az Est« sporoča: Angleški politiki, ki bivajo v Švici, so izrazili željo, da se z Ogrsko posebej pogajajo. Radi bi videli, da se Ogrska odcepi popolnoma od Nemčije in sklene poseben mir.

Kaj zahtevajo Italijani?

Lugano, 22. Italijansko časopisje zahteva, naj bi se ob Pivati stojiče avstrijske-ogrške čete umaknile in prepustile zasedena ozemlja Italijanom. — »Corriere della sera« celo zahteva, da naj Avstrija-Ogrska ne umakne samo svojih čet, marveč naj izprazni južno Tirolsko do Brennerja.

Ključki do Metza.

Genf, 21. oktobra. Pariški listi se zdaj pečajo, kako bodo slavili ključne trdnjave Metz, trije ali štiri so, ki so jih leta 1870. Nemci vzeli Francozom.

Kdaj se bo sklenil mir?

London, 22. Koncem minulega tedna so vknjižili stave, da se bo sklenil mir že koncem leta, v razmerju 4:6, da se bo sklenil 31. marca 1919 pa v razmerju 6:4.

Genf, 22. »Journal des Debats« sporoča: V zadnjih 24. urah se je okrepil nazor, da se bo letos o Božiču sklenilo premirje in da se prično o miru pogajati okoli 31. decembra.

Kje naj teče državna meja?

Naš dan je prišel!

Pri srcu nam je kakor jetniku, ki mu povedo, da bo v kratkem izpuščen iz ječe. Vrata se sicer še niso odprla, a skozi zamreženo okno že sije zora v ječo. Ne bo dolgo, pa priplava solnce na nebo, ključki zaropčejo v vratih in vrata se odpro! O, zlata svoboda!

Naš dan je tukaj! Postalí bomo svobodni, samostojni, gospodarji v svoji hiši in na svojem posestvu...

To hišo in to posestvo bo treba zdaj čisto znovega zgraditi, urediti in opremiti. Vsi naši najboljši možje, misleci, učenjaki, strokovnjaki in praktiki vsake vrste morajo pomagati pri tej ureditvi našega do-

ma. Pl. Šuklje in za njim drugi so že postavili svoje pero. Meni bodi dovoljeno reči eno besedo o naši državni meji. O tem je napisana v nemščini že cela knjižica »Die nationale Abgrenzung im Süden«. A s to knjižico menda vprašanje še ni izčrpano. Zdi se, da pisatelj še apelira na milost Nemcev, od katerih dobre volje naj bi bilo več ali manj odvisno, kje bi naša državna meja tekla. Zato je napisal knjižico v nemškem jeziku, da bi ga razumeli tisti, ki nam bodo mejo začrtavali ali s katerimi se bomo zanj vsaj pogajali.

A tega morda ne bo treba. Morda se bo izhajalo brez milosti Nemcev. Kajti če bi bili navezani na njih dobro voljo, bi bila naša meja na severu jako tesno začrtana.

Ne mislim govoriti o celi meji, ampak le o meji nasproti Nemcem, zlasti na Koroškem. Kje naj gre meja na Koroškem, to je važno vprašanje. Meja naj bi bila ne samo jezikovna, ampak kolikor mogoče naravna. Naravne meje so zlasti vode in gore. Katere gore oziroma vode naj bi tukaj mejile? Nemci so nam menda odkazali Dravo za mejo. Lepo zahvalimo za to milost! Od Beljaka pa do Središča, kjer Drava zapuša Štajersko, je severno od Drave še danes povsod slovenska zemlja. Kje naj gre torej meja?

Prebivalstvo dežele mora imeti neko središče ali neka središča, kamor vodijo ceste in kjer se ljudstvo shaja po svojih opravkih. Taka središča so mesta. Ondi so šole, uradi, trgovina, industrija. In večja mesta so navadno tudi cerkvena središča, sedeži škofij. Mesta nasproti pa zopet potrebujejo nekega ozemlja okoli sebe, nekega okrožja, kamor se razlega njih vpliv in odkoder dobivajo živila in ljudski prihrastek. Tik pred večjim mestom, torej tik pred Celovcem ali pred Beljakom, ali tudi le v njihovi bližini ne more teči državna meja. Ves promet teh mest bi bil po državni meji zelo omejen; žile ljudskega dotoka na južno plat porezane.

Ravno Koroška je jako koncentrična dežela. Vse doline vodijo proti sredi. Ni sicer podobna krogu, pač pa elipsi, katere žarišči sta Celovec in Beljak. Na jugu jo zapirajo Karavanke, na severu visoke Ture. Nekdo se je izrazil tako: Vsa Koroška je en sam kotel. Če bi se Drava pri Spodnjem Dravogradu zagrnila, bi bila cela Koroška jezero. Vsa dežela je ena enota, ki bi jo bilo nena ravno deliti. Zato smo tega mnenja, da naj se Koroška ne deli, marveč se cela Koroška pritegne k Jugoslaviji.

Ta naša zahteva ima poleg naravnih tudi svoje zgodovinske razloge. Kdo ne ve, da je bila svojčas Koroška središče slovenske zemlje? Knežji stol na Gosposvetskem polju je še danes očitna priča nekdanjega slovenskega gospodstva na Koroškem. Tuja sila nas je izpodrivala in vedno bolj izpodrinila iz te lepe dežele. In ne samo iz te, marveč tudi iz drugih višje gori do Donave. Ravno te dni, ko se svet zviža v novih porodnih bolečinah, ko se bje boj za novo Evropo, sem vzel v roke zopet Grudnovo »Zgodovino slovenskega naroda«, jo prelistaval in bral v njej, kako nasilnost so nam delali skozi vsa stoletja Nemci.

Krvice očetov se ne smejo pozabiti in se morajo poravnati. Mi se moramo ob tej priliki, če ne popolnoma, vsaj deloma odškodovati za zemljo, ki smo jo v teku stoletij izgubili. Zato mora biti vsaj vsa Koroška, ki se težko deli, naša!

Ravno pred turskim predorom je postajala Malnitz — glasna priča nekdanje slovenske posesti. Naravno mejo moramo imeti. Drava ne more biti, Karavanke še manj, torej naj bodo Ture.

Povedati treba, da je to bila tudi misel rajnega dr. Kreka: Koroška mora biti vsa naša! Ravno on nam je podal razloge za nedeljivost Koroške iz naravnih razlogov. Zato moramo tudi ta del Krekove oporoke sprejeti in ga izvršiti.

Na Štajerskem bi potem šla meja morda v približno isti višini s severno mejo koroško. Tudi tam je mnogo slovenskega življa, na kar spominjajo mnoga krajevna imena. Vstrie Gradca ob ogrski železnici je postaja z imenom Studence. Da, Gradec sam je slovenskega izvora, kakor glasno pove njegovo ime. In če greš po graških ulicah, se moraš čuditi obilici slovenskih imen. Po nekaterih ulicah je število slovenskih imen skoraj večje kakor nemških. Ali so to imena slovenskih priseljencev in ponemčencev iz novejšega časa, ali so imena prvotnih stanovnikov, mi ni znano.

Da naj gre meja po Štajerskem vsaj v tej višini, za to govori tudi ta razlog, ker na Ogrskem segajo Slovenci še više proti severu.

Tudi Čehi ne mislijo dovoliti, da bi se njih dežela delila. Nemci se radi sklicujejo na zgodovinsko pravo. Naj jim bo! Če češki želedec prenese toliko Nemcev, jih bo tudi naš nekaj. Če bodo pri nas ugodnejše finančne razmere kakor v nemški Avstriji, se najbrž ne bodo branili biti v Jugoslaviji. Neki koroški Nemec se je že izrazil, da se bo sprijaznil z Jugoslavijo, »če bo le kaj jesti«. In menda bo takih še več. Saj menda mi ne bomo plačevali stroškov vojske, ki je bila nam le vsiljena!

Da se bo Nemcem v Jugoslaviji dobro godilo, jim je zajamčeno. Dali jim bomo, kakor je bilo že v državnem zboru obljubljeno.

Omeniti je potrebno še, da — kakor smo izvedeli od beneško-slovenskega duhovnika — beneški Slovenci o Jugoslaviji še nič ne vedo, o Avstriji pa nočejo nič slišati. Po vsem tem, kar so zadnje leto doživeli, je to popolnoma umljivo. Ko bi danes prišlo na glasovanje, bi vsi glasovali za Italijo. Treba jih je čimprej seznaniti z Jugoslavijo! To naj vzame v vednost naš Narodni svet.

Morda bi bilo dobro, ko bi se dala »Goriška Straža« med njimi razširiti.

Ko naša Jugoslavija pride enkrat malo sama k sebi, bo ena njenih prvih nalog, da napravi boljše zveze med nami. Koroška je kljub novi železnici še vedno preveč ločena od nas. Kak ovinek, zguba časa in denarja, priti iz Ljubljane v Velikovec, Pliberk ali Prevalje! Treba bo napraviti novo zvezo od Kranja po koprski dolini čez Jezersko do Železne Kaplje, do kamor že vozi železnica. To železnico speljati bi ne bilo težko, kajti Jezerski vrh ni Ljubelj; predor bi bil kratek. — Tudi o tem smo s Krekom govorili in je bil istega mnenja.

Dalje bo treba napraviti boljše in krajše zvezo tudi s Štajersko preko Vranskega. Istotako mora dobiti Ljubljana direktno zvezo z Gorico, ki mora biti seveda tudi naša! In končno se mora podaljšati kočevska železnica do Like, kajti s Hrvači onstran Kolpe smo približno v taki zvezi in se toliko poznamo, kakor z Afganistanom v daljni Aziji. Vse to po zaslugah nemško-madžarskega imperializma, ki je dosledno izvajal geslo: Divide et impera! Sedaj mu je odklenkalo. Meje in zveze si bomo delali sami. Naš dan je prišel! Bodi Bogu zanj hvala tisočkrat!

Nemški državni zbor.

Berlin, 22. Zbornica je nabito polna, ker je vse radovedno, kaj da bo povedal kancler, ki ni govornik, marveč bere govor z rokopisa tako previdno, da besede ne morejo seči v srce in to tem manj, ker je resignacija velika.

Kanclerjev govor.

Državni kancler princ Maks Baudenski govori: Prvi odgovor predsednika Wilsona na mirovni korak nemške vlade je privedel v vseh sovražnih deželah do viška boj nazorov o vprašanju: »mir pravice ali mir sile«. Zadnja Wilsonova nota ni nemškemu ljudstvu zjasnila položaja, kako se odloči javni spor o nazorih. Mogoče nam prinese nova predsednikova nota gotovost, a do takrat se moramo pripraviti v vseh naših dejanjih na obe možnosti.

Pripravljeni moramo biti na to, da hočejo nasprotni vlade vojsko in nam ne bo preostalo drugega, da se pripravimo na obrambo z vso močjo ljudstva, ki ga prisilijo do skrajnosti. Če bo to potrebno, ne dvomim, da sme nemška vlada izdati v imenu nemškega ljudstva oklic k narodni obrambi, kakor je smela govoriti v imenu nemškega ljudstva, ko je nastopila za mir. (Odobranje.) Kdor se je zavzel pošteno za mir pravice, je prevzel istočasno dolžnost, da se ne ukloni brez boja miru sile. (Odobranje.) Vlada, ki bi tega ne čutila, bi bila izročena zaničevanju borečega se in delujočega ljudstva. Pomedla bi z njo jeza javnega mnenja.

Pečati se pa moramo tudi z drugo možnostjo z vsemi njenimi posledicami: nemškega ljudstva ne smemo slepo voditi k razpravljalni mizi. Zdej se mu hoče jasnosti. Da, gospodje! Gre za sklep silne dalekosežnosti. Nič več naj bi ne veljalo, kar sami vzdržujemo, marveč to, kar se v prostem razgovoru z našimi nasprotniki pripozna, da je pravica. Teško premaganje ljudstva, ki je ponosno in navajeno, da zmaguje. Pravno vprašanje se namreč ne ustavi pred našimi deželnimi mejami, ki jih prostovoljno ne bomo nikdar odprli sili. Stavki, katere smo sprejeli, se tičejo tudi razmer v državi.

Z več strani se mi je očitalo, da pomeni sprejem Wilsonovih pogojev, da se podvržemo Nemcem sovražnemu tribunalu, ki bo odločeval o pravnem vprašanju le z vidika lastnih interesov. Če bi bilo temu tako, zakaj se ravno ekstremni politiki sile v ententi izogibajo razpravne sobe, kakor krivec sodišču? Jedro vsega Wilsonovega programa je zveza narodov, ki pa ni mogoča, če se vsi narodi ne odločijo za samozatajevanje. Realizacija pravne skupnosti zahteva, da se odgovemo in opustimo del brezpogojne samostojnosti, ki je bila do zdaj znamenje državne suverenitete, tako mi, kakor tudi drugi. Za vso našo bodočnost bo odločilnega pomena, v kakšnem duhu sledimo potrebnemu razvoju. Če vztrajamo v notranosti na temelju narodnega egoizma, ki je bil še pred kratkim časom gospodujoča sila v življenju ljudstva, ni za nas nobenega dviga in obnove več, ostalo bo čuvstvo grenkobe, vsled katere bomo skozi rodove ostali brez moči. Če pa uvidimo, da je smisel sedanje strašne vojske predvsem zmagaje ideje pravičnosti in če tej ideji ne nasprotujemo, ako se ji uklonimo brez notranjih prihrankov, marveč popolnoma prostovoljno, dobimo v njej zdravilo ranam sedanosti in nalogo za moči bodočnosti. Pri tej nalogi bo sodelovalo nemško ljudstvo z vso stvarno resnostjo in vestnostjo.

Ne dvomim o tem, da bomo kos nalogam vojske in miru le, če izvedemo program vlade in zapustimo stari sistem. (Živahno odobravanje na levi.)

Kancler je na to razpravljal o notranjih prenosovah v Nemčiji, o splošni volilni pravici v Prusiji in o zakonskih načrtih, ki določajo, da smejo poslanci vstopiti v vlado, ne da izgube mandat in o sodelovanju državnega zbora pri odločitvah o vojski in miru.

Svoj govor je končal kancler z opozorilom, da če hoče nemško ljudstvo mirno razvijati svoje lastnosti, mora varovati svoje pravice hišnega gospodarstva. Pred vratmi stoji sovražnik. Ne smemo dovoljevati, da se žali naša armada, ne da je zadeta čast našega ljudstva. Vojakom je zaklical: Domovina Vas ne zapusti, dala Vam bo, kar potrebujete in kar more dati ljudi, sredstev in srčnosti.

V razpravi je pritrdil govornik centra poslanec Herold kanclerjevim izvajanjem.

Socialni demokrat Ebert je rekel, da je vstop socialne demokracije potegnil debelo črto med prejšnjo in sedanjo vladno oblast. Izogniti se moramo polomu nemškega ljudstva. Če hočejo nasprotniki mir, bo to dobro za nje in za nas. Ako pa hočejo ostati naši nasprotniki in postopati z nami kot z izvržkom človeštva in kot z krivimi hlapci, jim kliče: Pazite, hlapčevstvo se tudi svojčas konča! Hočemo le trajnega miru, če pa doživimo razočaranje, ne bomo obupali. Zaupamo našem ljudstvu, z njim zvesto delimo.

Naumann je rekel, da naroda dela in misli, kakršen je nemški, ni mogoče ubiti. To ne gre. Gre pa, da žive z nami v miru, če nasprotniki le hočejo.

Stresemann je odobral mirovni korak vlade. Odločitev je zdaj pri Wilsonu. Neukrotljivo stremjenje se še ni končalo.

Grof Westarp (vlenemški konservativci) seveda ni zadovoljen z razvojem dogodkov. Rekel je: Konservativci odklanjajo posledice sedanjega razvoja, se ne udeležujejo dela za spremembo ustave, mirovna ponudba se jim ne zdi primerna in odklanjajo nečuvne zahteve Poljakov do nedotakljivega nemškega ozemlja. Končal je: Nemško ljudstvo noče in mu ni potrebna kapitulacija in tudi ne, da sprejme sramotni mir.

Razpravo so odgodili na jutri, ko je še naznanil predsednik, da so predlagali napredna ljudska stranka, centum in narodni liberalci resolucijo, s katero se izjavlja kanclerju zaupanje državnega zbora.

Izjave nemških strank v nemškem narodnem zboru.

Naše večerajšnje poročilo o zborovanju nemškega narodnega zbora izpopolnjujemo naslednje:

Socialnodemokratska izjava, ki jo je podal dr. Adler, posebno poudarja misel, da mora biti bodoča Nemška Avstrija demokratska, prava ljudska država, njena oblika bodi demokratska republika.

Posl. Schraffl se je v imenu krščanskih socialcev izjavil za monarhično vladno obliko, vendar naj se zakonodajna in uprava demokratizirata. Krščansko-socialna stranka je pripravljena, skleniti z drugimi avstrijskimi narodi zvezno državo.

Posl. Pantz izjavi v imenu nemške neodvisnostne stranke, da odklanja pristop v zvezno državo avstrijskih narodov. Kakor drugi narodi zahtevajo tudi Nemci, da se združijo v samostojni nemško-avstrijski državi vsi deli nemškega naroda, tudi tisti v deželah ogrske krone. Nova nemško-avstrijska država naj se najtesneje nasloni na nemško državo, ki bodi za vse čase opora in središče evropskega nemštva. Uprava nove države bodi demokratska in enotna.

Posl. Oiner se je v imenu nemške svobodomiselnice zveze istotako izrekel za demokratski ustroj nove nemško-avstrijske države.

Posl. Knirsch se je v imenu narodno-socialistične stranke izjavil, da nemško delavstvo v naprej odklanja pristop v zvezno državo z novimi slovanskimi državami in zahteva, naj se Nemška Avstrija državnopravno pripoji Nemčiji.

Posl. Steiwender je izjavil, da je zveza nemškonacionalnih strank slej ko prej za ustavno monarhično vladno obliko. Svoje razmerje do nemške države in drugim narodom bo uredila nemško-avstrijska država po lastni svobodni odločitvi. Zahteva jamstev, da ljudstvo ne izgubi svojih prihrankov, ki jih je zaupalo državi, in da invalidi in svoji padli hranijo tisto, kar jim je stara država obljubila.

Boji z Italijani.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 22. oktobra. Uradno:

Sovražniku se je včeraj posrečilo, da je v najranjših jutranjih urah začasno vdrl na Monte Sisemolu v naše järke. S protisunkom smo ga vrkli. Nadaljšaj na-

padalni poskusi so omagali v našem ognju. V kotlini Alsno smo preprečili italijanske poizvedovalne poskuse.

Na Balkanu.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 22. oktobra. Uradno:

Ob Moravi smo odbili napade. Podjetje nemških čet jih je privedlo v sovražno postojanko. Pri Zatečarju je sovražnik pridobil tal.

NEMSKO URADNO POROČILO.

Berlin, 22. oktobra. Uradno:

Severnovzhodno od Kruševca in na Bukoviku so omagali nasprotnikovi napadi. Uspešna lastna podjetja smo izvajali pri Trubarevu in južno od Morave.

Utrujena Turčija sklepa mir.

Dunaj, 22. oktobra. Nevtralni diplomatski krogi poročajo, da dela turška vlada na to, da se hitro sporazume z entento. London in Pariz sta že res ustavila boj proti Turčiji; tudi napade so ustavili.

Carigrad, 20. okt. (Agence Milli. K. u.) Zunanji minister je izjavil, da niso resnična poročila, po katerih je valjiv Smirni napaden, da vodi mirovna pogajanja.

Carigrad, 19. oktobra. (K. u.) Novi kabinet se je redstavlil danes zbornici. Veliki vezir İzzat paša je prebral programatični govor: Vlada je sprejela oblast v najkritičnejšem trenutku naše zgodovine, v katerem čakajo naša dežela strašne težave v notranjosti in zunanje nevarnosti. Zaveda se težkih nalog, ki jo čakajo in velike odgovornosti, o katerih bo izrekla zgodovina svoje sodbe. Organizem domovine, ki je v zadnjih osmih letih pretrpel notranje in zunanje pretresljaje, potrebuje končno miru. Požrtvovalni narodi, ki je sprejel najbolečnejša pomanjkanja naše, kakršnih bi izlaha ne prenesel v sedanji strašni štiriletni vojski noben narod, čuti končno potrebo, da se izpočije. Naša edina dolžnost je zdaj, da ustrezemo tej potrebi. Da izpeljamo svojo dolžnost, bomo s pomočjo Vsemogočnega izrabili vsa naša stremjenja in našo gorečnost.

Zahodno bojišče.

NEMSKO URADNO POROČILO.

Berlin, 22. oktobra. Uradno:

Vojna skupina Kraljeviča Rupreta.

Ob Lysi in Šeldi boji infanterije. Sovražnik je večkrat poskušal z manjšimi izmočnejšimi oddelki prekoračiti reki. Severovzhodno od Kortryka je prodiral z oklopnimi vozovi, jugovzhodno od Kortryka pa z močnimi silami proti našim črtam. Povsod smo ga odbili z izgubami za njega. Namestni stražmojster Müller 9. baterije poljskega artiljerijskega polka št. 221 je ob tej priliki uničil šest oklopnih voz. Angleži so zasedli s strojnimi cerkvene stolpe St. Amanda, katerim smo mi pri zanašali. Nasprotnik na obeh straneh Solesmesa in Le Cateauja ni obnovil svojih napadov. V nočnih delnih bojih so mu ostala poslopja Amervala.

Vojna skupina nemškega cesarjeviča.

Odbili smo francoske napade, ki so izbruhnili jutraj severno od Serre, popoldne pa na široki fronti med Oise in Serro proti našim črtam. Severovzhodno od Meubrecourta smo izvedle šlezijske čete uspešno protinapade. Na Aisneških črtah vzhodno od Vouziersa so trajali silni boji. Würtemberski polki so iztrgali skupno 6 pruskimi in bavarskimi bataljoni nasprotniku z uspešnimi protinapadi zopet višine vzhodno od Vanayja, med Ballayem in Chestresom in severno od Falaise ter so jih držali proti močnim nasprotnikovim protinapadom. Vzhodno od Olyzija je omagal nasprotnikov delni napad.

Vojna skupina generala pl. Gallwitza.

Po silnem artiljerijskem obstreljevanju je napadel Američan severno od Sommerance in v široki fronti na obeh straneh Bantherville. V ognju in protisunkom so omagali nasprotnikovi napadi. Posebno v ognju naših strojnica in naših infanterijskih topov je imel Američan zopet visoke izgube.

Iz voja približno osmih sovražnih letal, ki je napadel kraje v Lahinski dolini, smo izstrelili štiri letala. Poročnik Veltjens je priobčil svojo 36. zračno zmago.

Nemško večerno poročilo.

Berlin, 22. zvečer. Uradno: Z močnimi napadi v Flandriji, jugozahod. od Deinze in vzhodno od Kortryka je pridobil sovražnik le krajevno omejene uspehe na ozemlju. Na vzhodnem bregu Aisne, na obeh straneh Vouziersa in vzhodno od Atryla so omagali silni napadi Francozov.

Izgube Angležev.

Curij, 21. oktobra. »Zürcher Morgenzeitung« poroča: Dozdaj je nad 2 milijona Angležev ohromljenih, blaznih in nezdravljivih. Angleži so torej izgubili z mrtveci nad 3 milijone ljudi.

Angleži pričakujejo bitke z nemško mornarico.

»Manchester Guardian« sporoča: General Beatty je nedavno odgovoril na vprašanje, če misli, da pride do boja z nemško mornarico: Samo ob sebi umljivo je, da pride nemška mornarica vun z namenom, da se bo bojevala.

Ogrski državni zbor v odločilnih trenutkih.

Seja 22. oktobra.

Posl. grof Karolyi utemeljuje predlog, naj se takoj otvori razprava o njegovem zakonskem načrtu za ustanovitev samostojne Ogrske. Ostro govori proti vladi in večini, ki zadnjih deset dni počivata z rokami v naročju. Zahteva, naj vlada nemudoma odstopi in prepusti svoje mesto demokratični vladi; takoj naj se sklene mir, ogrski polki pošljejo domov, zveza z Nemčijo razdre in izvoz živil prepove. Govornik konča: »Zganite se, drugače se bom jaz odločil za to!« (Viharno odobravanje pri Karolyjevcih.)

Ministrski predsednik

dr. Wekerle

Izjavi, da s Karolyijem popolnoma soglašava, da se dela: pripominja le, da že delajo. (Ugovori na skrajni levici.)

O zvezi z Nemčijo

pravi govornik: Tisti, ki zahteva, naj se brezpogojno ločimo od Nemčije, miru slabo služi. (Hrup na levici.) Ne sklicujem se na zavezniško zvestobo, marveč na dejstva. Še sedaj smo odvisni od varstva nemških armad. (Velik hrup.) Nemške čete so na nevarnejših točkah, na srbski in rumunski fronti, kjer hočemo varovati integriteto dežele. Zato ne smemo tako lakomiselno govoriti o teh stvareh.

V odgovoru Avstrije-Ogrske Wilsonu bomo vsekakor povdarili, da ne poznamo češko-slovaškega nasprotja. Češko-slovaške zveze sploh ne poznamo, marveč le češko zvezo. (Klici: V Avstriji tega ne spoštujemo!) Kaj posamezni narodni sveti v Avstriji spoštujejo ali ne, ne spada v moj delokrog. Mi imamo opraviti samo z našim vladarjem in najodločnejše morem izjaviti, da kralj to v najpopolnejši meri spoštuje. (Odobravanje na desni.)

Jugoslovansko vprašanje.

Govornik izjavlja, da ogrska vlada nima nič proti združitvi v deželah ogrske krone živečih Jugoslovancov. Med te dežele spada tudi Dalmacija. Ko je nedavno obravnaval s Hrvati, jih je pozval, naj mu naznajo svoje nadaljnje želje glede gospodarske in finančne samostojnosti. Tega pa ne more opustiti, da so to dežele ogrske krone. (Karolyjevec Balla: Na ta način vzbujamo tam sovraštvo do Ogrske.) Kajti mi stojimo na zakonitem stališču in moramo to stališče tako dolgo varovati, dokler pravno obstoja. Ravno to je glavno v jugoslovanskem vprašanju in v našem narodnostnem vprašanju, da svojega stališča ne smemo dati oslabiliti. Zato se ravno nočemo ukloniti terorizmu in razrednemu boju, ki ga tu uganjajo gospodje dan za dnevom. (Viharno odobravanje na desni in v centru.)

Posl. Fenyes: Tudi sedaj laže! Vsaka njegova beseda je laž!

Zbornica sklene s pretežno večino glasov, da se posl. Fenyes izroči imunitetnemu odseku.

Zbornica odkloni z veliko večino predlog, da bi takoj postavila na dnevni red Karolyjev zakonski načrt.

Ob 4. uri popoldne so sejo nadaljevali (na dnevnem redu je razprava o proračunu).

Posl. Huszar (ljudska stranka) je izjavil, da nočejo biti Nemcem, s katerimi so se skupaj bojevali na Sedmograškem, nezvesti, toda samomorilci pa tudi nočejo biti, ker so se naši zavezniki v presoji položaja zmotili. Naše edino upanje je naš kralj; vladarski prestol pri nas ni omajen kakor v drugih državah.

O ultimatu Srbiji.

Posl. Plattky odklanja proračunsko predlogo že zato, ker vsebuje tudi skupne postavke. Kakor hitro je vsled notranjih razmer v Avstriji postala nagodba iz leta 1867. nevzdržljiva, za Ogre ni moglo biti drugega stališča nego neodvisnost dežele. Nasproti tozadevni trditvi grofa Mihaela Karolyija v zadnji seji delegacijskega odseka ugotavlja govornik, da se je besedilo ultimata z dne 19. julija 1914 določilo v skupni konferenci, katere se ni udeležil noben činitelj nemške države. (Ball: Tudi v Potsdamu ne?) Tudi tam ne in nikjer na svetu. Na sklep, da se ultimati odpošlje in na njega sestavo ni imel nihče drugi odločilnega vpliva kakor v to poklicani avstrijski, ogrski in skuoni činitelji.

Posl. grof Tisza: Odločilni ministrski svet je sklenil, da z akcijo proti Srbiji niso združeni nikaki osvojevalni načrti za monarhijo, ki noče razen iz vojaških ozirrov potrebnih poprav meje anektirati nobenega kosa Srbije. Govornik opozarja na opetovane brezuspešne mirovne ponudbe osrednjih velesil in nadaljuje: Nazadnje smo izrežni sprejeli 14 Wilsonovih točk kot podlago. Odgovor, ki smo ga večer prejeli, daje na eni strani dokaz kakšne uspehe morejo doseči naši notranji sovražniki s svojim obrekovanjem, na drugi strani pa nam dokazuje, kako nujno potrebno je za nas, da začnemo neposredne pogovore z našimi sovražniki. Govornik povdarja končno potrebo koncentracije ali vsaj kooperacije strank.

Nato so razpravo prekinili; prihodnja seja 23. t. m.

Politične novice.

+ **Sporazum z Jugoslovani.** Včerajšnja »Tagespost« razmotriva v uvodnem članku dejstvo, da se je treba spoprijazniti z Wilsonovim manifestom glede Čehoslovakov in Jugoslovancov, ki so postali samostojni. Na razvalinah stare Avstrije nastajajo štiri države in treba se bo na kak način z njimi razumeti. Kakor Jugoslavija ne bo mogla izhajati brez nemških industrijskih izdelkov, tako alpski Nemci ne bodo mogli živeti brez jugoslovanskih pridelkov. Iz tega sledi, da se bo treba z Jugoslovani lepo pogovoriti. Jugoslovanski narodni svet stoji v svojem manifestu na Jugoslovane na stališču sporazuma ter zagotavlja vsem manjšinam, toraj tudi Nemcem, svoboden razvoj in obljublja sosednim državam, torej tudi nemški Avstriji, prosto in neovirano pot do Jadrana. Roko ponujajo, treba je le, da sežemo po njej. Seveda je naša nemška meščanska politika popolnoma iz drugačne šole in se je težko preučiti, toda naši politiki se morajo preučiti, če nočejo biti za staro šaro. Zato bi bila nesreča za nemško ljudstvo, če bi na stari trmi vztrajali, ker potem se bo odločalo ne z nami, ampak brez nas in proti nam. Zastarela črnožolta vladna umetnost je dosedaj izigravala eno ljudstvo proti drugemu, kam je to dovedlo, smo z grozo doživeli. Pojdimo skupno novo pot v jutranjo zarjo, pot sporazuma z Jugoslovani, pot, ki jo moramo hoditi.

+ **Čehi in Jugoslovani ne poslušajo Hussareka.** Ko je ministrski predsednik Hussarek začel govoriti v državni zbornici, so češki in jugoslovanski poslanci demonstrativno zapustili zbornico.

+ **Za premestitev slovanskih polkov v domovino.** Poslanci dr. Korošec, Stanek in tovariši so vložili interpelacijo za premestitev jugoslovanskih, čehoslovaških in poljskih polkov v domače dežele. Besedila interpelacije ne smemo priobčiti.

+ **Nemško-češka država, Dunaj, dne 23. oktobra.** Nemški poslanci s češkega so sestavili odsek, ki pripravlja proklamiranje lastne nemško-češke države, kakor hitro bo proklamirana češka država. Nemško-češka država zahteva zase svojo avtonomijo in svojo upravo.

+ **Mažari se pogajajo zaradi Čehoslovakov.** Praga, 23. oktobra. Ogrski poslanec grof Karolyi je dospel v Prago ter je konferiral z dr. Kramarjem v njegovi vili na Hradčanih. Posvetovanje je veljalo slovaškemu vprašanju ter je prišlo baje do zblizanja. Grof Karolyi je izjavil, da so Mažari pripravljeni prepustiti čehoslovaški državi štiri komitate. Grof Karolyi se odpelje naprej v Švico.

+ **Klofač zahteva, naj se povzročitelji vojske kaznujejo.** Preden je odpotoval poslanec Klofač v Švico, je govoril govor, v katerem je zahteval, da se morajo kaznovati tisti, ki so povzročili vojsko. Glavni krivec je Tisza, ki se zdaj izjavlja za Wilsonova načela. Čehi morajo nastopiti proti varanju Mažarov. Zabraniti moramo, da tisti, ki se vrnejo iz Rusije, povzročijo take grozote socialne bede, kakršne je doživela Rusija.

+ **Preobrat v češki se izvede mirnim potom.** Praga, 22. okt. Iz čeških krogov se je širilo danes to-le poročilo: V zvezi s finančnimi pogajanjmi, ki jih vodi češki narodni svet v Parizu z entento, so izjavili češki voditelji ameriškim bankirjem: Bodoča češka vlada bo z vsemi močmi skrbela za to, da se bodo uredile nove razmere v češki brez izgredov in pogromov.

+ **Günther se poteguje za mesto avstrijskega ministrskega predsednika.** V parlamentarnih krogih se trdi, da se poteguje za mesto avstrijskega ministrskega predsednika predsednik avstrijske družbe orožnih tvornic Jurij Günther. Podpira ga baron pl. Pantz, ki se je pogajal s social. poslancem dr. Rennerjem, da pritrde social. demokrati Güntherjevo kandidaturi.

+ **Črnovice zasedli ukrajinski legijonaši.** Dunaj, 22. oktobra. Socialnodemokratični poslanci so trdili danes v poslaniški zbornici državnega zbora, da so že pred dnevi zasedli ukrajinski legijonaši mesto Črnovice.

+ **Ustanovitev poljske vlade.** Varšava, 22. okt. Na posvetu zastopnikov iz vseh treh delov razdeljene Poljske so sklenili, da se ustanovi demokratična vlada. Avstrijski in pruski Poljaki odpošljejo po tri, Litva enega, kraljevina Poljska osem zastopnikov v vlado. Ko izvedejo v kraljevini začasne volitve, se zbere v Varšavi narodna skupščina, ki ji pripadajo tudi v Galiciji po načelih splošne in enake volilne pravice izvoljeni poslanci in odposlanci iz pruske Poljske. Govori se, da vstopijo v novi poljski kabinet iz Galicije poslanci Głubinski, Tertit in Witos.

+ **Lammasch o Wilsonovi noti.** Dvorni svetovalec Lammasch je izjavil o Wilsonovi noti: Ne presojam Wilsonove note tako neugodno, kakor se splošno sodi o njej. Wilson zahteva, naj se Čehoslovaki in Jugoslovani sami postavijo za sodnike o izpolnitvi njihovih narodnih zahtev in izključuje pogajanja o zadovoljitvi njih narodnih zahtev z mednarodnega kongresa, kar je važno in nam v korist. Pričakujemo z gotovostjo, da se bo bodoči Wilsonov odgovor monarhiji bolj ugodno glasil, kakor hitro se prične pogajanja, ki jih on želi. Na Wilsonovo noto naj se z naše strani prej ko mogoče odgovori v taki obliki, da se bodo pogajanja lahko brez izgube časa nadaljevala. Zeleti je, da odpošljejo zastopniki nemškega ljudstva v Avstriji, ki imajo zveze z Ameriko, na Nizozemsko in v Švico, kjer naj dobe stika z ameriški politiki, kar so slovanski politiki že zdavnaj storili.

+ **Pomilostitev Liebknechta.** Berlin, 22. Bivšega državnega poslanca Liebknechta so danes izpustili iz zapor in se je že pripeljal v Berlin.

+ **Nikolaj Nikolajevič živi.** Moskva, 21. (K. u.) Veliki knez Nikolaj Nikolajevič, o katerem so poročali, da so ga usmrtili, živi v Kijevu.

Dnevne novice.

— **Iz Idrije, 25-letnica katoliške delavske družbe.** V nedeljo, 27. okt. praznuje naša kat. delav. družba 25-letnico svojega obstanka. V mestni župni cerkvi bo v ta namen slovesna božja služba s primernim govorom ob 10. uri. Zvečer pa bo v Didičevi dvorani veselica. Društveni pevci bodo proizvajali nekaj pesmi za moški in mešani zbor, sledil bo kratek govor o izobrazbi in delu v družbi, nato dr. Krekova igra »Ob vojski«, ki je že zadnjič tako zelo ugajala; nazadnje burka »V dobi nahrbtnikov«. Vabijo se člani in sploh prijatelji zdrave zabave k obema prireditvama. — Odbor.

— **Z Jesenic.** V najlepših letih je umrla 18. oktobra g. Angela Torkar, soproga livarskega mojstra g. Franca Torkar. Bila je blaga žena in ena izmed onih, ki je bila izredno požrtvovalna za napredek društvenega življenja. Sijajen pogreb je pokazal, kako veliko spoštovanje je pokojna uživala pri ljudeh. Društvo ji je v obilnem številu z zastavo in celotno godbo na čelu izkazalo zadnjo čast. Rodbini naše sožalje. — Za prihodnjo nedeljo, 27. oktobra, pripravlja društvo igro »Deseti brate«, za 1. november pa »Mlini pod zemljo«.

— **Gornjograd.** Kat. izobr. društvo priredi v nedeljo, 27. okt. ob 3. popoldne gledališko predstavo »Mlinar in njegova hči«. Čisti dobiček se porabi v dobrodelne namene. K obilni udeležbi vabi odbor.

— **Učitelstvo kranjskega okraja zboruje** dne 2. novembra t. l. ob 9. dopoldne v Kranju v ljudskoškolskem poslopiju. Na dnevnem redu je poročilo o dosedanjih uspehih okrajne stanovske aprovizacije. Ker je poročilo važno za slehernega člana, se pričakuje obilne udeležbe.

— **Col pri Vipavi.** Dne 8. t. mes. je umrla v Sanaboru Ivana Bizjak, roj. Poljšak, žena posestnika in ključarja ondotne podružne cerkve, v 41. letu starosti, v boleznih večkrat previdena s sv. zakramenti. Bila je dobra, skrbna gospodinja, posebno usmiljena do revežev. Zapušča žalostnega soproga in sedem nedoraslih otročev.

— **Namesto venca na krsto** † Ane Boršnik je darovala Ana Simunović za slovenske oslepele vojake 50 kron.

— **Podaljšani dopusti.** Vsem vojakom, izvzemši častnikov in gažistov, ki so dobili dopust od armade na bojišču in ki se morajo vrniti do 30. oktobra, je podaljšani dopust, če bivajo na Tirolskem, Koroškem, Kranjskem, Benečanskem, v Istri, na Goriškem in Gradiščanskem in na Primorskem, pet dni; deset dni pa, če bivajo na Solnograškem, Zgornjem in Spodnjem Avstrijskem, Štajerskem, Češkem in na Moravskem.

— **Skrb vlade za nemško vojvodinjo.** Na gradu Vagensperk pri Litiji biva meklenburška vojvodinja. V veliki skrbi za to visoko gospo je avstrijska vlada dala na razpolago kar štiri orožnike, ki morajo pri vojvodinji opravljati navadne lakajske posle, hoditi v Ljubljano nakupovat živila itd. Povsodi orožnikov v sedanjih razmerah zelo primanjkuje, za nemško vojvodinjo jih ima pa vlada kar štiri na razpolago. Tudi pri aprovizaciji, posebno glede

petroleja, uživa vojvodinja izredne prednosti.

— **Pred lakoto na Dunaju.** Dunaj, 23. oktobra. »Fremdenblatt« izve, da nameravajo v kratkem skrajšati količino kruha na Dunaju na polovico. Istočasno bi se morala skrajšati tudi na polovico količina krompirja, mesa ne bo nič. Odločitev do danes še ni padla, pač pa je pričakovati odločitve v najkrajšem času. To nadaljno skrajšanje količin živil je odvisno od prenehanja dovozov iz Češke, Ogrske in Nemčije.

— **Cefe pivu na Bavarskem povišane.** Ceno pivu so zvišali na Bavarskem v občinah, ki štejejo nad 4000 prebivalcev, na 34 fenigov liter, v občinah, ki ne štejejo 4000 prebivalcev, na 32 fenigov liter.

Ljubljanske novice.

lj Umrl je na Dunaju dne 22. oktobra za špansko boleznijo Ljubljancan Pavel Biber, c. in kr. mornarski komisar I. razr., službujoč pri c. in kr. vojnem ministrstvu, mornarski oddelek.

lj Umrla je v Mokronogu na Dol. dne 13. t. m. gospa Ana Kante iz Ljubljane. Zbolela je, ko se je ondi mudila, da si preskrbi kaka živila in podlegla španski bolezni.

lj Iz društva zdravnikov. Med sedanjo epidemijo influence je poseglo občinstvo da bi se obranilo nevarne bolezni, pogosto po obrambnih sredstvih, ki niso samo brezuspešna, ampak direktno škodljiva. S posebno navdušenostjo so ponekod proglasili alkohol kot edino uspešno sredstvo proti nalezbi influence. Društvo zdravnikov je na svojem zadnjem mesečnem sestanku sklenilo, opozoriti občinstvo, da alkohol ne zabrani obolenja za influenco, ampak napravi, kar so zdravniška preiskovanja že zdavnaj dognala, telo manj odporno za vsako infekcijsko bolezen, tako tudi za influenco. Ker dosedaj še ne poznamo nikakega uspešnega obrambnega sredstva proti influenci, nasvetujemo občinstvu, da upazuje že splošno znana higijenična pravila, n. pr. pridno zračenje stanovanja, gibanje v prostem, svežem zraku, pogosto spiranje ust z desinfekcijskimi sredstvi, da se varuje pred prehlajenjem itd. — Nadalje apelira društvo zdravnikov na občinstvo, da upošteva prenaporne delo zdravnikov v sedanjem času in da uredi bolniške obiske na ta način, da naznani obiske, ki jih želi imeti še dopoldan, do 9. ure, popoldanske obiske pa do 3. ure, v ostalem času pa da kliče res le v nujnih slučajih.

lj Poročil se je danes v tukajšnji frančiškanski cerkvi g. Miloš Oset, trgovec z Mute ob Dravi, z gđc. Minko Pretnar, učiteljico.

lj Umrl so v Ljubljani: Viktor Rešek, mizarjev sin, 15 let. — Alojzij Hiršman, železn. klepar, 19 let. — Josip Furlan, sin tovarn. čuvaja, 11 let. — Valentin Logar, železn. delavec, 44 let. — Ivan Križman, bivši častnikar, 50 let. — Marija Hiršman, krojačeva hči, 24 let. — Marija Čop, dnenarjeva hči, 11 let. — Marjana Kreuzberger, poštna uradnica, 25 let. — Josip Kovarčič, kočar-hiralec, 74 let. — Ivana Umek, krojačeva žena, 34 let. — Josipina Arnold, zasebnica, 65 let. — Lucija Žižić, služkinja, 20 let. — Stanko Torelli, sin sluga Glasbene Matice, 8 let. — Daniela Kamenšek, hči pisarn. oficijanta, poldrugo leto. — S. Teodora Marijana Jenko, usmiljenka, 63 let. — Mela Prorazil, lekarnarjeva žena, 33 let. — Fran Kukovica, trgovski poslovodja, 34 let. — Boris Faganel, sin železn. poduradnika, 9 mesecev. — Marija Mencin, hišna, 36 let.

lj Mesto venca na krsto umrlega elektroteinženirja pl. Levičnika ste darovale gospa Štefanija Lapajne iz Novega mesta in cenjena rodbina Bogomir Krennerjeva v Ljubljani »Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb v sodnem okraju Ljubljana« po 30 kron, skupaj 60 kron. — Rodbina Bogomir Krennerjeva je darovala imenovanemu društvu v roke društvenega načelnika še nadaljni znesek 30 kron mesto venca na krsto umrlega stud. jur. Ante Košaka. Prav prisrčna hvala.

lj Pobegli prisiljenec. Dne 21. oktobra 1918 je ušel prisiljenec Jernej Ambrožič iz Gorij, rojen 16. avgusta 1895 v Sp.

Gorjah. Isti je srednjevelike postave, do-
bro rejen, okroglega obraza, rjavih las,
obrvi in oči, okroglega podbradka, nosi
brke, ima brazgotino na čelu in zarastke
na vratu ter tudi na tilniku (škrofelne).
Govori slovensko in nemško. Po poklicu
je težak in za silo tudi krojač. Obleden je
bil s prisiljeniško obleko iz raševine, spod-
njimi hlačami in srajco. Ker je nevaren
tat, naj ga ljudstvo samo zasleduje, da
pride zopet v varno zavetje.

Prosveta.

pr Iz gledališke pisarne. Danes zve-
čer ob pol 8. uri se uprizori prvič v leto-
šnji sezoni angleška komedija »Charleyeva
teta«. — Jutri, v četrtek, 24. okt. se po-
novi »Charleyeva teta« za abonement A.
— V petek, 25. okt. za abonement A. Nu-
šičeva veseliga »Svet« z g. Danilom v
glavni ulogi.

Primorske novice.

p Zahvala. Ker »Posredovalnica za go-
riške begunce v Ljubljani«, Dunajska ce-
sta 38/I, zaključuje svoje delovanje in se v
kratkem preseli v Gorico, se čuti prijetno
primorana, predno zapusti Ljubljano, se v
prvi vrsti vsem gg. odbornikom, sotrudi-
nikom, za njih nesebično dobrodelno delova-
nje in blagohotno pomoč z nasveti, potem

prebivalstvu te bratske dežele, posebno
pa prečastiti duhovščini, na čelu Njega
Prezvišenosti knezoškofu dr. Antonu Bo-
naventuri Jegliču, visoki c. kr. deželni vlad-
i, slavnemu deželnemu odboru, slavnemu
mestnemu magistratu, uglednemu vodstvu
»Zadružne zveze« v Ljubljani za brezplač-
no prepuščene pisarniške prostore in dru-
ge ugodnosti, uglednemu časopisu ljub-
ljanskemu in vsem drugim javnim uradom,
za naklonjenost in gostoljubnost, v imenu
vseh prizadetih, najtopeje zahvaliti. Naj
povrne Bog vsem dobrotnikom obilokrat!
Posredovalnica za goriške begunce v Ljub-
ljani.

p Gospodinski tečaj. Na gospodinj-
ski šoli v Tomaju se odpre z mesecem no-
vembrom desetmesečni tečaj. Pojasnila da-
jejo šolske sestre Elizabetiške v Tomaju
na Krasu.

p Umrl je v Velikih Žabljah za špan-
sko boleznijo občespoštovani mizar inva-
lid Maks Štrekelj, star 25 let. Mati leži
smrtno bolna, tudi cela družina je bolna,
tako da ni nobenega zdravega pri hiši.

p Prehrana v Pulju. Te dni se je v
Pulju širila vest, da je aprovizacijski ko-
misiji moka docela pošla. Prebivalstvo je
bilo zelo vznemirjeno. Vendar je komisija
za enkrat krizo obvladala, a v najbližji
bodočnost se napovedujejo temni dnevi v
prehrani Pulja. Komisija se je brzojavnim
potom obrnila na vsa kompetentna mesta
za takojšnjo odpomoč, tembolj ker se vra-

čajo nove skupine beguncev. Zapretila je,
da ako ne bo dobila živil, bodo vsi člani
komisije odstopili. Dobila je zadovoljiva
zagotovila.

Gospodarske novice.

g Nakup žita na Kranjskem. Žitni Zavod
je prevzel sledeče množine krušnega žita (pše-
nice, rži, ječmena) letošnje letine:

V okrajnem glavarstvu	od 13. do 20. okt. v q	skupaj do 20. okt. v q	skupno v od- stotkih od predpisanega kontingenta
Črnomelj	—	896	75%
Kamnik	12	1591	72%
Kočevje	51	301	43%
Kranj	303	2393	73%
Krško	28	954	26%
Litija	35	1572	92%
Ljubljana	16	1360	68%
Logatec	—	—	0%
Novomesto	271	1667	42%
Postojna	21	109	36%
Radovljica	27	155	26%
Skupaj	764	10.998	55%

Izmed žitorodnih okrajev sta dosedaj v od-
daji žita najbolj zaostala krški in novomeški,
dasiravno nazivljejo Dolenjsko žitnico kranj-
ske dežele. Žito, ki ga oddajo kranjski kme-
tovalci ljubljanski podružnici Žitnega Zavoda,
se porabi izključno za prehrano prebivalstva
kranjske dežele. Kranjska potrebuje namreč
— če vzamemo za podlago sedanjo vojno kvo-
to — za prehrano svojih nepreskrbljenec na
leto okoli 2500 vagonov krušnega žita. Dose-
daj e dohajalo to žito večinoma iz Rumunije,
ogrskih in čeških dežel. Vsled nastalih raz-

mer pa se je bati, da bodo ti dovozi izostali
in da ostane Kranjska glede preskrbe s kru-
šnim žitom navezana sama nase.

Aprovizacija.

a Prodeja moke. Od četrta, 24. t. m. do
všete sobote, 26. t. m. se bode oddajala na
vsako močno izkaznico po pol kilograma pše-
nične moke za pecivo štev. 0. Kilogram sta-
ne 2 K 66 vin.

a Vprašalne pole za peči se bodo oddajale
v petek pri vseh krušnih komisijah. Kako se
morajo vprašalne pole izpolniti in vrniti ko-
misiji, se objavi v listih.

a Člani vojne zveze morajo vrniti v pe-
tek pri krušnih komisijah vse izkaznice za
petrolej, ki so jih prejeli za stanovanje, ker
sicer ne dobe preje izkaznic za kruh. Vojna
zveza bode dobila petrolej za oktober naka-
zan direktno od petrolejske centrale.

a Prodaja praških klobas po nižani cen.
Mestna aprovizacija bo prodajala klobase v
četrtek, dne 24. t. m., popoldne v vojni pro-
dajalni v Gosposki ulici strankam z zeleno
izkaznico B od št. 650 do 750. Vsaka oseba
dobi ¼ kg; kilogram stane 8 K.

Zgubila se je danes dopoldne na trgu bro-
ška v podobi črta z železnimi kamenčki. Kdor
jo je našel, naj jo proti nagradi prinese v na-
še uredništvo.

Zgubil se je v nedeljo zlat prstan z križ-
cem. Pošten najditelj se prosi, naj ga odda
proti nagradi Gradišče 12, pritličje.

Usnjate nabitke priporoča Peter
Kozina & Co., trgovina čevljev, Ljub-
ljana, Breg 20.

Zadružna zveza v Ljubljani naznanja svojim
članicam, da je 20. okt. umrl za špansko bole-
znijo član njenega nadzorstva, vlč. gospod

Ivan Žel,

kanonik v Velikovu.

Požrtvovalnemu delavcu na zadružni pulji ohranimo
časten spomin!

R. I. D.

4071

Zahvala.

Za premnoge dokaze tolažilnega sočutja v bolezni
in ob smrti našega ljubega soproga in očeta

Valentina Žuna

ter za mnogobrojno spremstvo na njegovem zadnjem
potu kakor tudi za darovano cvetje — izrekamo tem
potom našo najiskrenejšo zahvalo.

V Ljubljani, 22. oktobra 1918.

Rodbina Žunova.

4065

MATTONI-JEVA
GISSHÜBLSKA
KISLA VODA

Sprejme se več zanesljivih
hlapev - kočijažev

takoj v trajno službo proti do-
bri plači. — Zglasiti se je pri
Mestnem pogrebem zavodu v
Ljubljani, Prečna ulica 2/II.

PRODA SE še dobro ohranjen

GLASOVIR

(»Büsendorfer«). Naslov pove upravni-
štvo »Slovenca« pod št. 4046, ako znam-
ka za odgovor.

Za trgovce na deželi in krošnjarje
ugodna prilika za nakup

norimberskega (kratkega) blaga

Ljubljana, Marije Terezije cesta 13, p. 16.

Moško in žensko kolo

s staro pnevmatiko, žensko kolo popol-
noma novo, SE PRODA v LJUBLJANI,
Marije Terezije cesta 13, p. 16. 4047

**Cukrčki, karamele in
drugi finejši bonboni**

se dobivajo na debelo pri E. KAUCIČ,
LJUBLJANA, Wolfova ulica 6. 4053

Šivalni stroji

so došli v večjem številu. Cenj. naročniki,
ki jih potrebujejo, naj se blagovoljno tja-
koj k meni potrudijo; bodo zelo dobro in
primerno ceno postreženi. Tudi imam ne-
kaj malo rabljenih na prodaj, ki so seveda
mnogo ceneji kot novi. Tudi druge po-
trebščine se dobijo pri meni. 4052

LOVRO REBOLJ :: KRANJ.

Lepe, neme-
šane, dobro
suhe gobe
KUMNO, VOSEK, BRINJEVO
OLJE kupi po najvišjih cenah
M. Rant, Kranj.

Prodaja BRINJEVEC, SLIVOVKO,
SADJEVEC, VINO letine 1917
v vsaki množini po zmernih cenah. 3416

SPREJME SE: 4056

učenka in prodajalka

v špecerijsko in kolonijalno trgovino
KARLA PLANINSEK,
V LJUBLJANI, Dunajska cesta.

RADI OPUSTITVE TRGOVINE
se od četrta 24. do sobote 26. oktobra
prostovoljno ceno proda več novih in
rabljenih ŠIVALNIH STROJEV,
DVOKOLES, GRAMOFONOV,
orkestrion - avtomat, ORODJE,
STELAZE in razno blago.
LJUBLJANA, Stari trg št. 28.

KUPUJEM 4021

zmedene ženske laše

STEFAN STRMOLI,
LJUBLJANA, POD TRANČO 1.
Pozor! Zaradi vstopka v vojaško
službovanje je trgovina odprta le
ob delavnikih, in sicer samo od 9.
ure dopoldne do pol 1. popoldne.

Naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno
vest, da je naša dobra mamica, stara mamica, gospa

Eliza Vivod roj. Razdevšek

v soboto dne 19. t. m. v Sevnici po dolgi mučni bolezni, previdena
s tolažili sv. vere mirno preminula. Pogreb nepozabne se je vršil
v ponedeljek dne 21. t. m. v Sevnici.

Ljubljana-Sevnica, 23. oktobra 1918.

Globoko žalujoci ostali.

Zahvala.

Za vse izraženo iskreno sočutje ob bolezni in smrti
moje prerano umrle dobre soproge in skrbne matere, gospe

Marije Brus

izrekamo tem potom preč. duhovščini, sorodnikom prija-
teljem in znancem ter gg. tovarišem c. kr. poduradnikom za
udeležbo pri pogrebu svojo najtopejšo zahvalo.

Bog poplačaj vsem vso ljubav!

Idrija, dne 20. oktobra 1918.

Ivan Brus, c. kr. rud. poduradnik.

Tužnim srcem naznanjamo, da je Bog vsemogočni k Sebi v
boljše življenje poklical našo iskreno ljubljeno mater, gospo

Uršulo Travnik,

ki je dne 20. t. m. po kratki in mučni bolezni zatisnila svoje trudne
oči, prejemši sv. zakramente za umirajočo. Pogreb naše ljubljene
matere je bil danes 22. t. m. ob 9. uri dopoldan iz hiše žalosti k
sv. Martinu pod Boštanjem. Nepozabno ljubo mater priporočamo
v pobožen spomin.

VEL. MLACEVO, dne 22. oktobra 1918.

Ignacij Travnik, soprog, Ivan, sedaj vojak, sin,
Urška, Marija, Anica, Frančiška, Jozelka, hčerke.

Universal-mlin za meso
(zakonito zafatčen)

je posebno prikladen za rezanje vseh vrst
mesa, sočivja, boba itd. — Cena komadu
K 60.—.

Universal mlin za mak
je izbirno poraben za mletje maka, di-
šav, orehov, sladkorja, kave itd. — Cena
komadu K 24.—.

Mlin za drobljenje kosti ... K 320.—.
Stiskalnica za krompir in sadje K 20.—.
Razpošilja z Dunaja proti predplačilu
glavno zastopstvo

Max Böhm,
Dunaj IV., Margaretenstraße 27, odd. 32.

— Prospekti zastoj. —

Tužnim srcem naznanjamo žalostno vest, da
je naš preljubljeni soprog, oziroma oče, brat
itd., gospod

Mihael Sevnik,
posestnik

dne 16. oktobra nenadoma preminul. — Pogreb se je vršil
v petek dne 18. t. m. iz hiše žalosti v Župelevcih, na poko-
pališče v Kapele. —

Obenem se iskreno zahvalujemo za vse dokaze sočutja
kakor tudi za obilno udeležbo pri pogrebu.

Župelevec, 19. okt. 1918.

Žalujoča rodbina Sevnikova.

4064

SPREJME se krepak

deček

proti dobri te-
denski plači

Ivan N. Adamič, vrvarna, Ljub-
ljana, Sv. Petra cesta štev. 31.

Izjava.

Podpisana obžalujem, ker sem govorila
nerazsodne besede proti gospe LUJIZI
BARTOL, gostilničarki, Podpreska, ter
se ji obenem zahvalim, ker je odstopila
od sodnijske tožbe. 4059

ANA SCHAFFER, Podpreska.

Kupite namesto dražih federinadrazov
dobro izdelane

žileaste peresnice

z lesenim okvirjem (dratmadraci) vseh
velikosti po zmerni ceni. Zaloga pohi-
šiva, Marije Terezije cesta 13, Ljubljana
(Količej). 4098

2 KOZI

švicarske pasme sta naprodaj
na ZELENI POTI 6, poleg ko-
pališča »Kolezija«. 4068

Potrli globoke žalosti naznanjamo vsem sorodnikom in znan-
cem pretužno vest, da je Vsemogočnemu dopadlo poklicati v boljše
življenje našo preljubljeno hčerko, sestro, svakinjo in teto, gospodično

Minko Jelenc

ki je 19. oktobra v 21. letu svoje starosti nenadoma mirno v Gospodu
zaspala v Volčji vasi pri Brežicah, kjer je do prevoza pokopana.

PRIPOROČA SE V BLAG SPOMIN!

Križe pri Trzliču, dne 21. oktobra 1918.

MARIJA JELENC, mati.

FERDINAND, c. kr. stotnik. ANTON, trgovec in posestnik.
PAVEL, SLAVKO, VLADIMIR.

MARICA UHLIR roj. JELENC, JELICA, sestri.

H. UHLIR, inženir, MALČI JELENC, svak in svakinja.

Zahvala.

Za mnogobrojne dokaze iskrenega sočutja,
ki so nam došli povodom prebriske izgube na-
šega srčnoljubljenega sina, oziroma brata

Pavla

za poklonjeno krasno cvetje kakor za mnogo-
številno spremstvo na zadnji poti izreka vsem
svojo najpristranejšo zahvalo.

Žalujoča rodbina Friedl.

Zahvala.

Za mnoge dokaze sočutja ob bolezni in
smrti naše nepozabne hčerke, sestre, sestričine,
svakinje in tete, gospodične

Ane Anžič

in za številno spremstvo na zadnji poti naše ljube
pokojnice izrekamo vsem najtoplejšo zahvalo.

V Ljubljani, dne 21. oktobra 1918.

Žalujoči ostali.

ZAHVALA.

Za mnoge dokaze ljubeznivega
sočuvstvanja povodom smrti
naše ljubljene hčere in sestre,
gospodične

MIRCI ZESSER

meščanske učiteljice,

kakor tudi za obilno darovano
cvetje ter za častno spremstvo
pri pogrebu izrekamo vsem našo
globoko čutečo zahvalo.

Kriško, 18. oktobra 1918.

4022
GLOBOKO ŽALUJOČI OSTALI.

ODDAŠTA SE

2 sedeža

v loži v I. redu za B-predstave. Ponudbe
na upravo »Slovenca« pod: »Loža« 4020.

Provorsine karbid. SVETILNE

za sobe

električne žepne svetilke

in vedno

sveže baterije ter

vžigalnike

v veliki izbiri priporočila tvrdka:

IGNACIJ VON,

specijalna trgovina s šiv. stroji in kolesi,
LJUBLJANA: Sočna ulica št. 7.

Izdala konzorcij »Slovenca«.

2 konja

NA PRODAJ, črna, nad 15 pesti visoka,
sedem let stara, dobra za vsako vožnjo.
Poizve se v Borovnici nasproti železniške
postaji. 3958

Policijski pes

štiri leta star, črne barve, fino dresiran
(razume le nemško) in inteligenten, se
tako PRODA. — MATKO AVSEC,
Bajer, p. Stari trg - Raket. 4023

Zamaške

nove in stare kupi vsako množino
tvrdka JELAČIN & KO., Ljubljana,
Ljubljanska Industrija probkovih zamaškov.

Kuhinjsko emajlirano posodo

kakor tudi portland cement ima v
zalogi Martin Plut, trgovec v Črnom-
lju, Dolensko.

100.000 i hvaležnih odjemalcev
potrdijo, da uničevalec korenin
»Rababes« v treh dneh brez bole-
čin odpravi kurja črta, bradavice,
trde koze. Uspeh izjemen! Cena
3 K, 3 lončki 7 K, 6 lončkov 10 K.
Posip, prašek »Rababes«
odstranja naglo pot
na rokah in nogah.
Cena K 2-50, 3 lonč-
ke 6 K. Krema
»Olres« omehča
razpokane roke.
Cena 3 K, 3 lončki
K 12.
Zobohol odstrani
ostre, razjede,
najtrdov. revmatiz-
me, bolečine, ko je že
vse odreklo, in pri
otlih zobeh. Če ni uspeha, denar nazaj. Cena 3 K,
3 posice 7 K, 6 posic 10 K. Nikak okam. zobovja,
ne neprimet. duhal. Srečno bele zobe da »Xiris«
zobna tekočina. Takoj, uspeh. Cena 3 K, 6 stekl.
7 K. KEMERY, Kaschau (Kassa) i. poštni predni
12-0-30, Ogrska. 1148

KOLESARJI, POZOR! Kdor se
hoče dobro in trajno voziti, naj si nabavi
prve avstr. patentirane obroče za kolesa.
Prekašajo dosedaj vse nove iznajdbe, po-
pravila so izključena, ter si vsakdo pri
tem prihrani mnogo denarja in časa. Do-
bijo se obroči na Marije Terezije cesti 6.
Kolesa se imajo pripeljati s seboj. Gen.
zastopstvo za Kranjsko: Ernest Aljančič,
Ljubljana. Okraj. zastopniki se sprejmejo.

Stare damske klobuke

sprejema v popravilo in tudi nove na nove
oblike prenaša FRANC CERAR, to-
varna slamičkov v STOBU, pošta Dom-
žale pri Ljubljani. - Cene primerno nizke,
točna postrežba. 3715

VINSKI SODI

za 100 hl; prav dobre, zdrave hrastove
že rabljene prevozne vinske posode
od 300 do 500 l imam naprodaj.
Naslov pove uprava Sloven-
ca pod Vinski sodi 3951.

SPREJME SE

3938

dekle

od 16. leta naprej, zmožna vsega doma-
čega dela. — Poizve se pri:
F. K. KAISER, puškar, LJUBLJANA,
Šelenburgova ulica št. 6.

Izboren

nadomestek za kavo

zelo sladak, uporabljen brez cikorije, v
zavojih po 5 in 10 kg pošilja po povzetju
1 kg za 10 K; pri 100 kg po 9 K za 1 kg;
nad 100 kg po 8 K za 1 kg. Zavojina se
računa najceneje. GUSTAV SUŠICKY,
ČESKI BROD, češko.

Domača semena

suhe gobe, prazne vreče in druge pridelke
kupeje trgovina s semeni Sever & komp.,
preje PETER LASSNIK, LJUBLJANA,
MARIJIN TRG. 2534

Edina slovenska veletrgovina
umetnega cvetja in pogrebni po-
trebščin

Anton Z. Finžgar

VARAŽDIN (HRVATSKO)

dobavlja samo na debelo: umetno
cvetje, nagrobne vence, okraske,
nože in tapete za rakve, tančice,
mrtaške čevlje i. t. d.

Svoji k svojim! :: Svoji k svojim!

3000 kom. trdne, stare

strešne opeke

bolj vegaste se proda v Gorčah pri
Kranju. Cena po dogovoru
E. Dolenz, Kranj.

Proda se takoj velika hiša v Ljubljani

na jako prometni cesti, v kateri se nahaja GOSTILNA, TRA-
FIKA, velik hlev, šupe, kleti, več stanovanj ter veliko dvorišče;
posebno pripravno za trgovca, kateri kupčuje z deželni pridelki.
PRODAJNA CENA 180.000 KRON. — Prekupci se od kupčije izklju-
čeni. Le resni kupci naj pošljejo svoje naslove na upravo »Slovenca«
pod št. »LEPA BODOČNOST« 4057.

Klavirje, harmonije in vse glasbene instrumente

prodaja in izposoja
Milon Breznik,

Ljubljana, Kongresni trg št. 15.

Srbečico, lišaje

odstrani prav naglo dr. Flesch-a iz-
virno zakonito zajamčeno »Skabo-
form« mazilo. Popolnoma brez du-
ha, ne maže. Poskusni lonček 4 K,
veliki lonček 6 K, porcija za rodbino
15 K. Zaloga za Ljubljano in oko-
lico: Lekarna pri zlatem jeleni,
Ljubljana, Marijin trg. Pazite na
varstveno znamko »Skaboform«!

Krema za britje

najboljša kakovost, rabljiva brez
vode, 1 porcelan. lonček K 7-50

Milo za britje

pristno, najboljša vrste 3 kosi 9 K
1 kg K 34.— Pošilja proti naprej-
poslatvi denarja

M. JUNKER, eksportna trgovina
Zagreb 39, Petrinjska 3/III. Hrv.

Tehtnica

decimalna, za 300 kg, SE ZAMENJA ZA
OVES ali DETELJO pri V. JELOČNIKU,
Rožna dolina-Vič. 3992

Posestvo

v vrednosti do 100.000 kron SE KUPL.
Ponudbe na upravnistvo »Slovenca« pod
»V JUGOSLAVIJI« 3976.

Kranjska deželna podružnica

n.-a. dež. življenske in rentne, nezdodue in jamstvene zavarovalnice
v Ljubljani, Marije Terezije cesta 12, II. n.,

sprejema zavarovanje na doživljenje in smrt, združeno tudi z
vojnim rizikom, otroških dot, rentna in ljudska, nezdodna
in jamstvena zavarovanja.

— Javen zavod. — Absolutna varnost. — Nizke premije. —

Prospekti zastoj in poštne prosto. — Sposobni zastopniki se spre-
jemajo pod najugodnejšimi pogoji.

Posojilnica v Mariboru

(Narodni dom)

razpisuje za šolsko leto 1918—19

ustanove za dijake - visokošolce:

1. dr. Franc Rapočevih devet po 300 K,
2. posojilniški dve po 300 K.

Pravico do ustanov imajo dijaki slovenske narodnosti (za dr.
Fr. Rapočev ustanove posebno iz mariborskega in šoštanjkega okraja.
Prošnjam je treba priložiti krstni list ali domovnico, ubožno
spričevalo, potrdila o izpitih ter indeks.

V prošnji naj se tudi navede, ako prošnik že drugod dobiva
kako podporo ter se naj tudi naznani študijski semester.

Prošnje je vložiti do 8. novembra 1918 pri Posojilnici (Na-
rodni dom).

Ravnateljstvo.

BARVE ZA OBLEKE

v priznani najboljši in zanesljivi kakovosti.

Vse vrste barv, snih in oljnatih, mavec (gips),
masnec (Federweiß), strojno olje, prašno olje,
karbolinaj, steklarski in mizarški kilej, ple-
škarske, slikarske in zidarske čopiče, kakor
tudi druge v to široko spadajoče predmete
ima še vedno v zalogi tvrdka

A. Zankl sinovi, Ljubljana.

Geniki se za časa vojske ne razpošiljajo.